

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ
ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี จังหวัดราชบุรี

Factors Relating to Farmer Satisfaction Towards the Non-budgetary Fund for Produce Aquatic Fry
in Ratchaburi Inland Aquaculture Research and Development Center Ratchaburi Province

อัญชลี นงค์นวล (Aunchalee Nongnoul)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)² นารีรัตน์ สีระสาร (Nareerut Seerasam)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำ (2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำของเกษตรกร (3) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2567 ที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอน คำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอกแรน กำหนดสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่มร้อยละ 20 ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 94 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 159 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบพบโดยบังเอิญ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.6 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 9.8 ปี (2) ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ อยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรได้รับความรู้ผ่านสื่อออนไลน์มากกว่าสื่ออื่นๆ (3) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ในระดับมากที่สุด โดยพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมากกว่าด้านอื่นๆ ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำในด้านปัจจัยการผลิตมากที่สุด (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยังทางสถิติ ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ (5) เกษตรกรมีความเห็นต่อระดับความรุนแรงของปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านต้นทุนการเลี้ยง ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ คือ ควรมีช่องทางติดต่อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย

คำสำคัญ ความพึงพอใจ เงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ การเลี้ยงสัตว์น้ำ

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช aunny21@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช seerasam@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic personal, social, and economic conditions of farmers who came to buy aquatic species (2) knowledge and knowledge resources about aquaculture and the operation of the revolving fund in aquatic species production of farmers (3) satisfaction towards the operation of revolving fund and needs for extension in aquaculture of farmers (4) factors affecting the satisfaction of farmers on the operation of the revolving fund in aquaculture (5) problems and suggestions of farmers on the operation of the revolving fund in the aquatic species production. The population of this research was farmers who bought the aquatic species from the revolving fund fair for fish, shrimp, and other aquatic animals production of Ratchaburi Inland Aquaculture Research and Development Center from January to March, 2024 with unknown number. The sample size of 159 people was determined by using Cochran formula. The proportion of the population was determined as the research wanted the random sampling 20%, reliability 94%. The sample size was determined by using accidental sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics applied in the analysis were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research revealed that (1) most of the farmers were male with the average age of 44.6 years old. Most of them graduated with bachelor degree or high and needed to have the average experience in aquaculture of 9.8 years. (2) Knowledge regarding aquaculture and the revolving fund was at the high level. Farmers received knowledge through online media more than other types of media. (3) Farmers were satisfied with the operation of revolving fund at the highest level. They were satisfied with the service provided by the officers more than any other aspects. The extension needs for aquaculture revealed that it was at the high level. They needed the extension on aquaculture regarding production factors the most. (4) Factors relating to the satisfaction of farmers at statistically significant level were such as the level of knowledge about aquaculture and the level of knowledge received from the knowledge resources about aquaculture and the operation of revolving fund. (5) Farmers expressed their opinions toward the level of severity of the problems in aquaculture at the moderate level especially on the cost of farming. Suggestion on the operation of revolving fund was that there should be the communication channel between farmers and officers that is convenient, fast, and easily accessible.

Keywords: Satisfaction, Revolving fund in the production of aquatic animals, Aquaculture

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากทรัพยากรสัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติที่ลดน้อยลง ในขณะที่ความต้องการอาหารเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงมีกระจายครอบคลุมทั่วประเทศ สัตว์น้ำจืดที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก กุ้งก้ามกราม ปลาดุกเทศ และปลาสวาย ในปี พ.ศ. 2565 พบว่าจังหวัดราชบุรีมีจำนวนเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ขึ้นทะเบียน จำนวน 3,512 ราย 3,600 ฟาร์ม มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 33,539.37 ไร่ (สำนักงานประมงจังหวัดราชบุรี, 2566) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต มีการซื้อขายและจำหน่ายผลผลิตผ่านช่องทางออนไลน์เพิ่มขึ้น และมีการพัฒนาด้านการขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดแรงจูงใจให้เกษตรกรให้ความสนใจในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ทั้งสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค และสัตว์น้ำสวยงาม กรมประมงในฐานะที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านการประมงของประเทศจึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ การพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รวมถึงการพัฒนาความรู้ และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านั้นให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อไป

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กับเกษตรกร ได้แก่ 1) การดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามมาตรฐานเพิ่มขึ้น มีสินค้าสัตว์น้ำที่มีคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค 2) การดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพประมง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งและเปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึงองค์ความรู้สำคัญในการประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และ 3) การดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ มีวัตถุประสงค์ เพื่อผลิตและจำหน่ายสัตว์น้ำพันธุ์ดี มีคุณภาพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งนี้พบว่าพันธุ์สัตว์น้ำที่เกษตรกรนำมาเลี้ยงนั้น มีแหล่งผลิตทั้งจากฟาร์มเพาะพันธุ์ของภาคเอกชน ฟาร์มเพาะพันธุ์ของเกษตรกรรายย่อย และที่กรมประมงผลิตและจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ซึ่งในแต่ละปีพบว่ามีเกษตรกรมาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากงานเงินทุนหมุนเวียนฯ จำนวนมากกว่า 200 ล้านตัวต่อปีทั่วประเทศ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และ พันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ, 2565) การดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ที่ผ่านมายังพบว่าสัตว์น้ำบางชนิดกรมประมงยังไม่สามารถผลิตลูกพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อจำหน่ายได้ หรือผลิตได้แต่ยังมีปริมาณไม่เพียงพอ กับความต้องการของเกษตรกร รวมถึงยังมีข้อจำกัดในการให้บริการในบางด้าน รวมถึงการให้บริการในแต่ละด้านอาจจะยังไม่เป็นที่พึงพอใจของเกษตรกร

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการให้บริการและเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนฯ เพื่อเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นและตรงกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จของงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำ
2. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2567 ที่ไม่ทราบจำนวนแน่นอน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอกแรน กำหนดสัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่มร้อยละ 20 ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 94 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 159 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบพบโดยบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) เท่ากับ 0.923 และทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าระหว่าง 0.915 – 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวัดระดับความรู้ ได้กำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบ ถูก-ผิด จำนวน 20 ข้อ และกำหนดการให้คะแนน 0 คะแนน = ตอบไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ 1 คะแนน = ตอบถูกต้องตามหลักวิชาการ จากนั้นนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาแจกแจงค่าความถี่ โดยแบ่งระดับช่วงคะแนนความรู้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ช่วงคะแนน	1 – 4	คะแนน หมายถึง	ระดับความรู้ที่น้อยที่สุด
ช่วงคะแนน	5 – 8	คะแนน หมายถึง	ระดับความรู้ที่น้อย
ช่วงคะแนน	9 – 12	คะแนน หมายถึง	ระดับความรู้ปานกลาง
ช่วงคะแนน	13 – 16	คะแนน หมายถึง	ระดับความรู้มาก
ช่วงคะแนน	17 – 20	คะแนน หมายถึง	ระดับความรู้มากที่สุด

สำหรับระดับความพึงพอใจ และระดับปัญหาและข้อเสนอแนะ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) จากนั้นนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับ ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับที่น้อย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคมของเกษตรกร เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.6 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.1 คน ร้อยละ 63.6 ไม่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ สำหรับเกษตรกรที่มีประสบการณ์เลี้ยงสัตว์น้ำ พบว่ามีประสบการณ์เฉลี่ย 9.8 ปี

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในการเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 1.7 คน ประกอบอาชีพหลัก ได้แก่ รับราชการ (ร้อยละ 26.4) และเกษตรกรรวม (ร้อยละ 24.5) ส่วนใหญ่มีอาชีพรองเป็นเกษตรกรรวม มีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อสันทนาการ (ร้อยละ 42.8) และเพื่อยังชีพ (ร้อยละ 41.5) รูปแบบการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน โดยใช้ทุนและที่ดินของตนเอง ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรน้อยกว่า 6.01 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ

2. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ 10 ข้อ และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ 10 ข้อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก (ตอบได้ถูกต้อง 7-8 ข้อ) โดยตอบคำถามเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำได้ถูกต้องเฉลี่ย 6.97 ข้อ และตอบคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ได้ถูกต้องเฉลี่ย 7.53 ข้อ

2) แหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ เกษตรกรมีแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ พบว่า เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.98) เกษตรกรได้รับความรู้ผ่านสื่อออนไลน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.39) รองลงมาคือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.97) สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.94) สื่อสิ่งพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.86) และสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.61)

3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร

1) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี พบว่าในภาพรวมเกษตรกรพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.45) โดยเกษตรกรพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.46) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย 4.41) และด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.41)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

2) ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร พบว่าชนิดสัตว์น้ำที่เกษตรกรมีความต้องการซื้อมากที่สุด ได้แก่ ปลานิล ปลากะพงขาว ปลากระโทง ปลาตะเพียนขาว และ ปลาสวายงาม โดยเหตุผลที่เกษตรกรมาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี เนื่องจากลูกพันธุ์สัตว์น้ำแข็งแรง และราคาถูกพันธุ์สัตว์น้ำถูกกว่าที่อื่น เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับพันธุ์สัตว์น้ำตรงตามความต้องการทั้งชนิด ขนาด และจำนวน ลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่ซื้อไปมีความแข็งแรง มีอัตราการรอดระหว่าง 80.00 -85.00 เปอร์เซ็นต์ มีราคาจำหน่ายตามประกาศราคาของกรมประมงซึ่งมีความเหมาะสมรวมถึงคุณภาพการบรรจุพันธุ์สัตว์น้ำมีความเหมาะสม เกษตรกรนิยมมาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำครั้งละ 1,000 – 5,000 ตัว โดยมาซื้อปีละ 1 ครั้ง

3) ความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.45) โดยเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำในด้านปัจจัยการผลิตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.57) รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ (ค่าเฉลี่ย 3.54) ด้านการวางแผนการผลิตและจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.42) และด้านวิธีการส่งเสริมการเลี้ยง (ค่าเฉลี่ย 3.35) ซึ่งเมื่อพิจารณารูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงที่มีผลต่อระดับความต้องการของเกษตรกร ใน 4 รูปแบบ ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบสื่อสิ่งพิมพ์ และการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่าเกษตรกรมีความต้องการรูปแบบการส่งเสริมการเลี้ยงทั้งหมดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.45)

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรีของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร โดยภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีความเห็นต่อระดับความรุนแรงของปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.78) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) ปัญหาด้านต้นทุนการเลี้ยง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ต้นทุนค่าอาหารสัตว์น้ำมีราคาสูง ต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์น้ำมีราคาสูง ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ และ ขาดแคลนแรงงานในการเลี้ยงสัตว์น้ำ

2) ปัญหาด้านการเลี้ยง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ในการป้องกันและรักษาโรคสัตว์น้ำ ขาดความรู้ในการจัดการคุณภาพน้ำระหว่างการเลี้ยง ขาดความรู้ด้านอาหารสัตว์น้ำและปริมาณการให้อาหารที่เหมาะสม ขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นที่เลี้ยงไม่เหมาะสม ปริมาณน้ำที่ใช้ในการเลี้ยงไม่เพียงพอ และ ขาดแหล่งซื้อลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ตามลำดับ

3) ปัญหาด้านผลผลิตและตลาด พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ โดนกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง/คนจับปลา ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำ และ ไม่มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยง ตามลำดับ และอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพผลผลิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาด

4) ปัญหาด้านการส่งเสริม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.43) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดอบรม ประชุม สัมมนา มีจำนวนจำกัด การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในการเลี้ยงสัตว์น้ำทำได้ยาก และติดต่อเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ได้ยาก ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.36) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) ข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ควรมีช่องทางติดต่อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย และควรมีบริการจัดส่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำให้เกษตรกรที่สั่งซื้อจำนวนมาก

2) ข้อเสนอแนะด้านต้นทุนการเลี้ยง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนให้เกษตรกรกลุ่มที่เป็นลูกจ้างงานเงินทุนหมุนเวียนฯ

3) ข้อเสนอแนะด้านผลผลิตและตลาด พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.37) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีข้อมูลแหล่งรับซื้อสัตว์น้ำในพื้นที่ เช่น ตลาดร้านอาหาร โรงงานแปรรูป อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือแนวทางการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่ายผลผลิตในราคาที่เหมาะสม และ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลชนิดและปริมาณสัตว์น้ำที่ตลาดมีความต้องการ เป็นข้อมูลให้เกษตรกรในการวางแผนการผลิต

4) ข้อเสนอแนะด้านการเลี้ยง พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ควรมีบริการหลังการจำหน่าย เช่น การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ การให้คำแนะนำในการป้องกันและรักษาโรค ควรมีการแจ้งเตือนเฝ้าระวังภัยธรรมชาติต่างๆ ให้เกษตรกร และ ควรมีเจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมเกษตรกรเพื่อให้คำแนะนำการเลี้ยง ตามลำดับ

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน
เงินทุนหมุนเวียน (Y)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	3.364	4.291	.000
X ₁ = เพศ	.043	.221	.826
X ₂ = อายุ	.004	.578	.566
X ₃ = ระดับการศึกษา	-.023	-.320	.750
X ₄ = ประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์น้ำ	.006	.601	.550
X ₅ = วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ	-.060	-.341	.734
X ₆ = ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ	-1.654	-2.692**	.009
X ₇ = ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน	1.511	1.602	.115
X ₈ = ความถี่ในการซื้อพันธุ์สัตว์น้ำ	-.006	-.212	.833
X ₉ = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน	.399	3.714**	.000
X ₁₀ = ระดับความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร	-.038	-.292	.772
X ₁₁ = ระดับความรุนแรงของปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร	-.162	-1.500	.139
X ₁₂ = ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมของเกษตรกร	.128	1.439	.156
R ² = 0.339 SEE = 0.595 F = 2.441 Sig. of F = 0.012			

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

ผลการศึกษา พบปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเกษตรกร จากตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร มี 2 ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 33.9 (R² = 0.339) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 0.595 และเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y = 3.364 + .043X_1 + .004X_2 - .023X_3 + .006X_4 - .060X_5 - 1.654X_6 + 1.511X_7 - .006X_8 + .399X_9 - .038X_{10} - .162X_{11} + .128X_{12}$$

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

สรุปผลการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ ความรู้ แหล่งความรู้ ความพึงพอใจ ความต้องการ ปัญหาและข้อเสนอแนะ กับระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ (Y) พบว่า มีค่าตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร มีความเกี่ยวข้องอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมี 2 ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ โดยมีความเกี่ยวข้องทางบวก 1 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนมีความเกี่ยวข้องทางบวก กล่าวคือเมื่อระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมีความเกี่ยวข้องทางลบ 1 ตัวแปร ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำมีความเกี่ยวข้องทางลบโดยมีผลแปรผกผัน กล่าวคือ เมื่อระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ มีแนวโน้มลดลง

การอภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เกษตรกรร้อยละ 75.50 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.64 ปี ร้อยละ 59.10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สอดคล้องกับ พวงทอง วันมงคล (2564, น.94) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.3 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.84 ปี และสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสถิติจังหวัดราชบุรี (2566) พบว่าระดับการศึกษาของประชากรผู้มีงานทำมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยพบมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.7 จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย และมีอายุในช่วงวัยทำงาน และมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่เป็นเพศชายมักเป็นหัวหน้าครอบครัว และเป็นตัวแทนของครอบครัวในการเดินทางมาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อนำเลี้ยง รวมถึงในปัจจุบันมีการกำหนดการศึกษาภาคบังคับ ทำให้ผู้มีงานทำจะมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นรวมถึงเป็นการเข้ามาดำเนินงานทดแทนผู้ที่เกษียณอายุ

2) สภาพทางสังคม เกษตรกรมีสมาชิกภายในครัวเรือนเฉลี่ย 4.07 คน ร้อยละ 63.60 ไม่ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 56.00 ไม่มีประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 44.00 เป็นเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยพบว่ามีประสบการณ์เลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 9.83 ปี ร้อยละ 84.28 ไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ สำหรับเกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรมด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ (ร้อยละ 15.72) พบว่ามีค่าเฉลี่ยในการเข้าอบรม 2.76 ครั้ง สอดคล้องกับ พวงทอง วันมงคล (2564, น.94) พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกภายในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน ร้อยละ 59.1 ขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แต่ไม่สอดคล้องกับ วิชยุตม์ แก้วพองคำ (2560, น.19) พบว่า เกษตรกรทุกรายที่เข้าร่วมโครงการฯ มีการขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีประสบการณ์การเลี้ยงปลาเฉลี่ย 4.90 ปี จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันครัวเรือนของเกษตรกรมีขนาดเล็กลงมีสมาชิกอยู่ในช่วงระหว่าง 3-4 คน เกษตรกรยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ทบ.1) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อส่งหนทางการ และเลี้ยงเพื่อยังชีพ จึงยังไม่ให้ความสนใจกับการขึ้นทะเบียนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

3) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในการเลี้ยงสัตว์น้ำ เฉลี่ย 1.74 คน ใกล้เคียงกับ พวงทอง วันมงคล (2564, น. 97) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในการเลี้ยงปลาเฉลี่ย 1.96 คน และ ศิริพร ศิริโอวาท (2557, น. 28-31) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน อาจเนื่องมาจากการเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยเฉพาะการเลี้ยงที่ไม่ใช่การเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก เกษตรกรร้อยละ 26.40 ประกอบอาชีพหลัก รับราชการ ร้อยละ 42.80 ไม่มีอาชีพรอง รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 540,402.52 บาท รายได้จากการเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ย 283,670.00 บาท ซึ่งแตกต่างจาก พวงทอง วันมงคล (2564, น. 97-98) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.7 ประกอบอาชีพหลักรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 52.8 มีอาชีพรอง เกษตรกรรม รายได้ของครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 253,867.28 บาท มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 148,741.89 บาท และรายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 154,898.55 บาท จากการศึกษาพบว่าอาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำส่วนใหญ่ได้ทราบข้อมูลการจำหน่ายจากสื่อบุคคล และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางของหน่วยงานรัฐ เกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพรับราชการ หรือเป็นลูกจ้าง หรือพนักงานราชการของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนั้นพบว่า ร้อยละ 42.80 มีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อส่งหนทางการ โดยร้อยละ 71.10 เลี้ยงสัตว์น้ำในบ่อดิน ร้อยละ 99.37 ใช้เงินทุนของตนเองในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 64.78 มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยมีที่ดินเฉลี่ย 11.61 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 94.34 ไม่มีหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ สอดคล้องกับ พวงทอง วันมงคล (2564, น. 97-98) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงปลาจากเงินทุนของตนเอง และไม่มีสภาพหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลามีเพียงร้อยละ 5.7 มีหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลา อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงปลาที่ไม่ได้เน้นเพื่อการจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ทำให้เกษตรกรที่มาซื้อปลาไปเลี้ยงจะไม่ใช้เงินในการลงทุนมากนัก ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักเป็นการรับราชการ การเลี้ยงปลาจึงเป็นการเลี้ยงเป็นงานอดิเรกหรือเพื่อใช้ในการบริโภคในครัวเรือนไม่เน้นการจำหน่าย สามารถทำได้โดยไม่กระทบอาชีพหลัก

2. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน ของเกษตรกร

1) ความรู้ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน เกษตรกรมีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การให้อาหารสัตว์น้ำควรทยอยให้เพื่อให้สัตว์น้ำกินหมด และควรให้อาหารในปริมาณที่สัตว์น้ำกินอิ่ม การสร้างอาหารธรรมชาติในช่วงแรกของการอนุบาลสัตว์น้ำ จะเพิ่มอัตราการรอดของสัตว์น้ำและเป็นการลดต้นทุนค่าอาหาร และ ถ้าพบสัตว์น้ำป่วยให้รีบแยกออกจากบ่อเลี้ยงทันที อาจเป็นเพราะเป็นความรู้พื้นฐานของการเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ทราบอยู่แล้ว สำหรับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ราคาจำหน่ายลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่ศูนย์ฯ เป็นไปตามประกาศกรมประมง เกษตรกรสามารถจองลูกพันธุ์สัตว์น้ำผ่านช่องทางออนไลน์หรือโทรศัพท์ได้ และ สัตว์น้ำที่จำหน่ายในงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วทุกครั้ง อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในแวดวงภาคราชการ จึงทราบข้อมูลแนวทางการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนและการปฏิบัติงานของกรมประมงในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

2) แหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของเกษตรกร เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ได้ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ยูทูบ โลก และ ดิจิตอล สอดคล้องกับ พงทอง วันมั่งคง (2564, น. 99) พบว่าเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท เกษตรกรได้รับจากสื่อออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (YouTube) ไลน์(Line) แต่ไม่สอดคล้องกับ ชนากาญจน์ ไซยา (2558, น.96) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.30 มีความสามารถในการรับรู้ข่าวสารจากวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงปลาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการเข้าถึงสื่อออนไลน์มีความสะดวก รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่ายในทุกวัย เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ไม่จำกัดทั้งสถานที่และเวลาที่ต้องการ

3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ และความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร

1) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรีในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริการด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้ม พูดจาสุภาพ อธิบายดี ตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว เอาใจใส่ และแต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ พงทอง วันมั่งคง (2564, น. 99-100) พบว่าเกษตรกรพึงพอใจในด้านเจ้าหน้าที่มากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริการด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และเอาใจใส่ เจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพ อธิบายดี แต่งกายสุภาพ วางตัวเหมาะสม และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับ อาทิตย์ ทองพิมพ์ (2556, น. 107) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจใน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจระดับมาก ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยมีความพึงพอใจจากภาพลักษณ์ กิริยามารยาทของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

2) ความต้องการสัตว์น้ำของเกษตรกร ชนิดสัตว์น้ำที่เกษตรกรมีความต้องการซื้อมากที่สุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ ปลานิล ปลาสลิดไทย ปลากระโทง ปลาตะเพียนขาว และปลาสวยงาม อาจเนื่องมาจากปลานิล ปลาสลิดไทย ปลากระโทง และปลาตะเพียนขาว เป็นพันธุ์ปลากินพืชที่เลี้ยงง่าย และได้รับความนิยมในการบริโภค เกษตรกรสามารถเลี้ยงโดยปล่อยเลี้ยงในบ่อดิน กระชัง หรือร่องสวน เป็นพันธุ์ปลาที่สามารถเลี้ยงโดยการสร้างอาหารธรรมชาติ จำพวกแพลงก์ตอนให้เป็นอาหารหรือเลี้ยงโดยการให้อาหารเม็ดสำเร็จรูปก็สามารถทำได้ นอกจากนี้ จังหวัดราชบุรี ถือเป็นจังหวัดที่ขึ้นชื่อด้านเป็นแหล่งของปลาสวยงาม โดยมีตลาดสำหรับจำหน่ายปลาสวยงามโดยเฉพาะ จึงทำให้เกษตรกรนิยมมาซื้อปลาสวยงามไปเพื่อเลี้ยงเป็นงานอดิเรก หรือนำไปใช้ในการอนุบาลเพื่อจำหน่ายในตลาดปลาสวยงาม เหตุผลที่เกษตรกรมาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี พบว่าถูกพันธุ์สัตว์น้ำแข็งแรงมีอัตราการรอดสูง เกษตรกรได้รับพันธุ์สัตว์น้ำตรงตามความต้องการทั้งชนิดและจำนวน รวมถึงราคาจำหน่ายสัตว์น้ำที่แน่นอน เป็นไปตามประกาศราคาของกรมประมง ซึ่งมีความเหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำปีละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1,000 – 5,0000 ตัว อาจเนื่องมาจากการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกรที่เป็นเพื่อสันทนาการและการยังชีพ ทำให้การเลี้ยงไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อการจำหน่าย ระยะเวลาในการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะปลานิล ให้ถึงขนาดที่เหมาะสมสำหรับการบริโภค จึงอยู่ระหว่าง 8 เดือนขึ้นไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

3) ความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำในระดับมาก โดยเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำในด้านปัจจัยการผลิต ได้แก่ แหล่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำที่มีคุณภาพ สัตว์น้ำที่มีการปรับปรุงพันธุ์ให้มีอัตราการเจริญเติบโตดีขึ้น แหล่งจำหน่ายอาหารสัตว์น้ำ บริการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และบริการตรวจวินิจฉัยโรคสัตว์น้ำ ผ่านรูปแบบการส่งเสริมทั้ง 4 รูป ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบสื่อสิ่งพิมพ์ สอดคล้องกับ พวงทอง วันมงคล (2564, น. 100) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านปัจจัยการผลิตมากที่สุด ได้แก่ การบริการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ การติดต่อแหล่งพันธุ์ปลา การบริการตรวจวินิจฉัยโรคในปลา แหล่งลูกพันธุ์ปลาที่มีคุณภาพน้ำ ราคาลูกพันธุ์ปลาที่เหมาะสม และการติดต่อหาแหล่งอาหารปลา และสอดคล้องกับ อำพล จินดาวงศ์ (2558) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงปลาภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายประเด็นพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการมาก ได้แก่ การสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต และวิธีการส่งเสริมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเลี้ยงปลา และสอดคล้องกับ ชนากาญจน์ ไชยา (2558, น.96) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล อยากให้เจ้าหน้าที่ประมง จัดตั้งทีมภาคสนามเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำที่เหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงปลา อย่างน้อยละ 1 ครั้ง/เดือน

4. ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน

1) ปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร เกษตรกรมีความเห็นต่อปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาปัญหาในแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านต้นทุนการเลี้ยง ได้แก่ โดนกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง/คนจับปลา ราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อจำหน่าย ไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำ ไม่มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ พวงทอง วันมงคล (2564, น. 100) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ปริมาณน้ำที่ใช้เลี้ยงปลาไม่เพียงพอ แหล่งน้ำมีคุณภาพน้ำไม่เหมาะสม และปัญหาสภาพดินไม่เหมาะสม และแตกต่างจากการศึกษาของนพดล จันทรมณี (2559, น.54) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงปลา ลูกปลาราคาแพง อยู่ห่างไกลจากแหล่งลูกพันธุ์ปลา อาหารปลามีราคาสูง ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ขาดแคลนแหล่งสินเชื่อ ราคาผลผลิตตกต่ำ จากการศึกษาครั้งนี้ อาจมีความแตกต่างเนื่องมาจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ซึ่งมีความเหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทาน แต่ปัญหาที่พบจะเป็นเรื่องของการจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาที่เหมาะสม และการสร้างอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน เกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์สัตว์น้ำงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ จากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี มีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน โดยประเด็นที่เกษตรกรให้ความเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการส่งเสริม คือ ควรมีช่องทางติดต่อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย และควรมีการจัดส่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำให้เกษตรกรที่สั่งซื้อจำนวนมาก และประเด็นด้านต้นทุนการเลี้ยง ได้แก่ ควรมีการส่งเสริมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อลดต้นทุนการผลิต และควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนให้เกษตรกรกลุ่มที่เป็นลูกค้างานเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมของกรมประมงในปัจจุบันที่มีการจัดอบรมให้ความรู้ ในการลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ และการให้ความรู้ในการเตรียมบ่อ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

เพื่อสร้างอาหารธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมถึงการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์น้ำอย่างง่าย และการเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ ผ่านทางช่องทางสื่อสังคมต่างๆ เช่น เพจเฟซบุ๊ก จำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำกรมประมง และไลน์กลุ่มการจำหน่ายพันธุ์สัตว์น้ำของหน่วยงาน สำหรับข้อเสนอในเรื่องการจัดส่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำให้เกษตรกร เนื่องจากปัจจุบันงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ยังไม่มีระเบียบหรือข้อบังคับอนุญาตให้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าว จึงยังไม่สามารถดำเนินการจัดส่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำให้เกษตรกรได้

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ

จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ จากตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร พบว่ามีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ

5.1 ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องทางบวก 1 ตัวแปร ได้แก่ ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ พบว่า มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ หมายถึง เมื่อระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ เพิ่มขึ้น ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจากเมื่อเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำและการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียน จะทำให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรี ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Aday and Andersen (1978) โดยแบ่งความพึงพอใจ 6 ประเภท ได้แก่ 1) ความพึงพอใจต่อความสะดวกที่รับจากบริการ 2) ความพึงพอใจต่อการประสานงานของบริการ 3) ความพึงพอใจต่อข้อมูลที่รับจากบริการ 4) ความพึงพอใจต่ออัตราค่าบริการ 5) ความพึงพอใจต่อคุณภาพของบริการ และ 6) ความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ

5.2 ตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องทางลบ 1 ตัวแปร ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ พบว่า มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ หมายถึง เมื่อระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำ ก็จะมีแนวโน้มลดลง อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำมาก จะมีความคาดหวังและความต้องการในการให้บริการในด้านต่างๆ ที่สูงขึ้น ทำให้ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ อ่ำพล จินตวงศ์ (2558, น.51) พบว่า ประสิทธิภาพในการเลี้ยงปลาของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงปลาเชิงลบ โดยพบว่าเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพเลี้ยงน้อยมีความต้องการได้รับการส่งเสริมมากกว่าเกษตรกรที่มีประสิทธิภาพที่มาก สอดคล้องกับ ชนาภาญจน์ ไชยา (2558, น.104) พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงเพาปลาชนิด สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 อ้างถึงใน คาลอส บุนยสุภา, 2559) ชั้นที่ 5 ความต้องการเกี่ยวกับความรู้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

(Cognitive needs) อาจเป็นเพราะปัจจุบันเกษตรกรรุ่นใหม่มีโอกาสดูได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายช่องทาง ความต้องการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การเลี้ยงปลาเพื่อสันทนาการ และเพื่อยังชีพ คือเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ดังนั้น เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงปลาที่เหมาะสม และเพื่อลดต้นทุนค่าอาหารในระหว่างการเลี้ยงโดยการสร้างอาหารธรรมชาติในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน (อายุระหว่าง 31-45 ปี) และวัยทำงานตอนปลาย (อายุระหว่าง 46-60 ปี) เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งเกษตรกรสามารถที่จะนำความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ มาปรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้การเลี้ยงมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ รวมทั้งสามารถเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัวให้เพิ่มขึ้น

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านผลผลิตและการตลาดในระดับปานกลาง ดังนั้น เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของการทำเกษตรแบบแปลงใหญ่หรือการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อวางแผนการผลิตร่วมกัน รวมกลุ่มกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตให้ได้ในราคาที่ถูกลงกว่าการซื้อปลีก และสร้างอำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิต รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ประมง

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และด้านการวางแผนการผลิตและจำหน่ายในระดับมาก โดยต้องการวิธีการส่งเสริมการเลี้ยงแบบรายบุคคลในระดับมาก โดยเฉพาะมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ประมงให้คำแนะนำผ่านทางโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ต่างๆ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ประมงควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารและให้ข้อมูลความรู้ในด้านที่เกษตรกรต้องการทั้งการให้คำแนะนำ และรับทราบถึงปัญหาระหว่างการเลี้ยงสัตว์น้ำของเกษตรกร โดยอาจเพิ่มช่องทางไลน์กลุ่มในการปรึกษาปัญหาด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือการจัดทำแอปพลิเคชันผ่านระบบออนไลน์ต่างๆ และเจ้าหน้าที่ประมงควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำปรึกษาในด้านการเลี้ยงสัตว์น้ำ ด้านปัจจัยการผลิต และด้านการวางแผนการผลิต การแปรรูปและการจำหน่าย และส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดราชบุรีในระดับมากที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ประมงจึงควรตระหนักถึงการให้บริการที่ดีและจริงใจต่อเกษตรกร เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีของเกษตรกรที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และสร้างความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ของกรมประมง และควรมีการพัฒนาการให้บริการในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำในด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และด้านการวางแผนการผลิตและจำหน่ายในระดับมาก หน่วยงานควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ในช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลความรู้ และเป็นแนวทางให้เกษตรกรนำไป ปรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การจัดการคุณภาพน้ำระหว่างการผลิต การสร้างอาหารธรรมชาติในบ่อเลี้ยง การผลิตอาหาร สัตว์น้ำเพื่อลดต้นทุนการผลิต การนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และควรเพิ่มการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา ปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์น้ำให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

2) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริม และด้านต้นทุนการเลี้ยงในระดับมาก หน่วยงานกรมประมง ควรเพิ่มช่องทางการติดต่อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย มีการจัดทำ ข้อมูลแหล่งรับซื้อสัตว์น้ำในพื้นที่ เช่น ตลาด ร้านอาหาร โรงงานแปรรูป เพื่อเป็นข้อมูลให้เกษตรกรใช้ในการติดต่อเพื่อจำหน่ายสัตว์น้ำ ควรมีการส่งเสริมหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อลดต้นทุนการผลิต และควรมีการพัฒนา เพิ่มช่องทางและรูปแบบการให้บริการแก่เกษตรกรเพื่อให้เกิดความสะดวกมากขึ้น เช่น การเพิ่มบริการในการจัดส่งลูกพันธุ์สัตว์น้ำ

1.4 ข้อเสนอแนะนโยบาย

1) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการให้บริการแก่เกษตรกรที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการพัฒนาการให้บริการด้านการขนส่งสัตว์น้ำมีชีวิตที่สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่าย

2) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัยการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้พัฒนา กระบวนการผลิตให้ได้สัตว์น้ำที่มีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปเลี้ยงในสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ลดระยะเวลาการเลี้ยง ลดต้นทุนการผลิต หรือการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยระบบการใช้น้ำในปริมาณน้อย การเลี้ยงสัตว์น้ำในรูปแบบที่ผลผลิตมีความแม่นยำสูง

3) ภาครัฐควรส่งเสริมการบริโภคสินค้าสัตว์น้ำที่ผลิตในประเทศเพิ่มขึ้น ผ่านการสื่อสารในช่องทางต่างๆ เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความมั่นคงทางธุรกิจ สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับประชาชนในประเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรแบ่งกลุ่มเกษตรกรที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์การเลี้ยง ซึ่งสามารถออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เลี้ยงแบบยังชีพ การเลี้ยงเชิงพาณิชย์ และการเลี้ยงเพื่อสันทนาการ เพื่อให้เห็นของประเด็นความต้องการและปัจจัยซึ่งจะมีผลต่อความพึงพอใจ ของเกษตรกรในการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนฯ ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กันตามวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสัตว์น้ำ

2.2 ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ โดยเฉพาะความต้องการและความมุ่งหวังของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการ เป็นข้อเสนอสำหรับคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนฯ เพื่อใช้ปรับปรุงระเบียบการดำเนินงานเงินทุนหมุนเวียนในการ ผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่นๆ ให้มีความทันสมัย ทันต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับความต้องการของ เกษตรกรในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- คาลอส บุณสุภา.(2559). ลำดับชั้นความต้องการ 8 ชั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs). สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567 จาก <https://sircr.blogspot.com/2016/12/8-maslows-hierarchy-of-needs.html>
- ชนากาญจน์ ไชยา.(2558). ความต้องการวิธีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลานิลของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- นพดล จันทรมณี.(2559). ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินของเกษตรกร ในจังหวัดลำพูน. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2559. สำนักงานประมงจังหวัดลำพูน กรมประมง.
- พวงทอง วันมงคล.(2564). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงปลาของเกษตรกรที่เข้ารับบริการจากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดสระบุรี(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วิษุฒม์ แก้วพองคำ.(2560). ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประมงในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินของจังหวัดตาก. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2560. สำนักงานประมงจังหวัดตาก. กรมประมง.
- ศิริพร ศิริโอวาท.(2557). ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาต่อสหกรณ์เลี้ยงปลาบ้านต้าเมืองพะเยา จำกัด (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อาทิตย์ ทองพิมพ์.(2556). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อำพล จินดาวงศ์.(2558). ความต้องการได้รับการส่งเสริมการเลี้ยงปลาของเกษตรกรในพื้นที่โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอำเภอนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2558. สำนักงานประมงจังหวัดขอนแก่น. กรมประมง.
- สำนักงานประมงจังหวัดราชบุรี. (2566). ข้อมูลด้านการประมง. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2567. จาก https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid023sK5KcQCYeNZ5CbDSEuVHeJ6PL6gDqnWwq5CecbZFS3S2LiDyTHegASBZXqLPqQwL&id=100079324391444.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และ พันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ. (2565). แผนยุทธศาสตร์เงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์ปลา พันธุ์กุ้ง และพันธุ์สัตว์น้ำอื่น ๆ (พ.ศ. 2566-2570). กรมประมง. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติจังหวัดราชบุรี.(2566) รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรจังหวัดราชบุรี ไตรมาส 4/2566 (ตุลาคม-ธันวาคม). สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2567, จาก <https://ratburi.nso.go.th>
- Aday, L.N., & Andersen, R. (1978). "Theoretical and Methodological Issues in Sociological Studies of Consumer Satisfaction with Medical Care," Social Science and Medicine.